

Η κατάσταση των Ρομά σε 11 κράτη μέλη της ΕΕ – Τα αποτελέσματα των ερευνών με μια ματιά

Οι έρευνες με μια ματιά

Η έκθεση αυτή παρουσιάζει τα πρώτα ευρήματα δύο μεγάλων ερευνών που βασίζονται σε μια πρώτη ανάλυση ενός μέρους των στοιχείων που έχουν συλλεχθεί. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται συνιστούν ένα πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση του προβλήματος της σοβαρής έλλειψης στοιχείων σχετικά με την οικονομικοκοινωνική κατάσταση των Ρομά στην ΕΕ και την άσκηση των δικαιωμάτων τους.

Ποιες χώρες κάλυψαν οι έρευνες;

- Η πιλοτική έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων για τους Ρομά κάλυψε τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και την Ισπανία.
- Η περιφερειακή έρευνα του Προγράμματος του ΟΗΕ για την Ανάπτυξη (UNDP), της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (UNDP/Παγκόσμια Τράπεζα /ΕΕ) για τους Ρομά αφορούσε επίσης πέντε από τις προαναφερθείσες χώρες, και συγκεκριμένα τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, καθώς και έξι χώρες εκτός ΕΕ από την περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων και τη Δημοκρατία της Μολδαβίας.

Ποιοι συμμετείχαν στις συνεντεύξεις;

- Στα 11 κράτη μέλη της ΕΕ πραγματοποιήθηκαν και από τις δύο έρευνες 22 203 συνεντεύξεις με Ρομά και μη Ρομά από τις οποίες συγκεντρώθηκαν πληροφορίες για συνολικά 84 287 μέλη των νοικοκυριών τους.
- Οι συνεντεύξεις ήταν προσωπικές στους χώρους κατοικίας των συμμετεχόντων.
- Οι συμμετέχοντες αυτοπροσδιορίστηκαν ως Ρομά. Στη Γαλλία, οι συμμετέχοντες ήταν άτομα που αυτοχαρακτηρίζονται ως ταξιδιώτες - *gens du voyage* - και ζουν σε τροχόσπιτα που σταθμεύουν σε ειδικούς χώρους. Στη Γαλλία συμμετείχαν επίσης Ρομά πολίτες της ΕΕ από τη Ρουμανία οι οποίοι ζουν επί του παρόντος σε αυτή την χώρα. Τα αποτελέσματα για αυτή τη συγκεκριμένη ομάδα θα παρουσιαστούν σε επόμενη έκθεση.
- Συνεντεύξεις διεξήχθησαν επίσης με το γενικό πληθυσμό που ζει στην ίδια ή σε γειτονική περιοχή με τους συμμετέχοντες Ρομά. Στην έκθεση, οι άνθρωποι αυτοί αναφέρονται ως μη Ρομά.

Τι ερωτήματα τέθηκαν;

- Ερωτήματα σχετικά με τα βασικά κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά όλων των μελών των νοικοκυριών

- Ερωτήματα σχετικά με την κατάστασή τους όσον αφορά την απασχόληση, την εκπαίδευση, την υγεία και τη στέγαση
- Ερωτήματα σχετικά με την περιοχή στην οποία διαμένουν και τις υποδομές της
- Ερωτήματα σχετικά με ζητήματα ενσωμάτωσης, διακρίσεων, επίγνωσης των δικαιωμάτων τους και πολιτικής συμμετοχής
- Ερωτήματα σχετικά με την κινητικότητα τους και τη μετανάστευση

Πόσο αντιπροσωπευτικά είναι τα αποτελέσματα;

- Τα αποτελέσματα είναι αντιπροσωπευτικά για τους Ρομά που ζουν σε περιοχές με πυκνότητα του συγκεκριμένου πληθυσμού υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο.
- Τα αποτελέσματα για τους μη Ρομά δεν είναι αντιπροσωπευτικά για την πλειονότητα του πληθυσμού αλλά χρησιμεύουν ως συγκριτικός δείκτης για τους Ρομά, καθώς οι μη Ρομά συμμετέχοντες διαβιούν στο ίδιο περιβάλλον, αγορά εργασίας και κοινωνική υποδομή.

Τι δείχνουν τα αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα μεταφέρουν μια ζοφερή εικόνα της κατάστασης των Ρομά που συμμετείχαν στις έρευνες. Η σύγκριση με τους μη Ρομά που ζουν κοντά τους αναδεικνύει σημαντικές διαφορές από πλευράς κοινωνικοοικονομικής κατάστασης. Ωστόσο, η κατάσταση των μη Ρομά συμμετεχόντων είναι επίσης συχνά ανησυχητική. Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν την ανάγκη που έχει ήδη εκφραστεί μέσω της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με ένα *Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020*, όπου επισημαίνεται η ανάγκη για «αποφασιστική δράση, στο πλαίσιο ενεργού διαλόγου με τους Ρομά, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ».

Από τους δείκτες που παρουσιάζονται προκύπτει ότι **στα 11 κράτη μέλη της ΕΕ που καλύπτουν οι έρευνες** η κοινωνικοοικονομική κατάσταση των Ρομά στους τέσσερις βασικούς τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της στέγασης και της υγείας δεν είναι ικανοποιητική, είναι δε δυσμενέστερη, κατά μέσο όρο, από την αντίστοιχη κατάσταση των μη Ρομά που ζουν σε άμεση γειτνίαση με αυτούς. Προκύπτει επίσης ότι οι Ρομά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις και δεν έχουν επαρκή επίγνωση των δικαιωμάτων τους που κατοχυρώνονται από τη νομοθεσία της ΕΕ, όπως η οδηγία για τη φυλετική ισότητα (2000/43/ΕΚ).

Στην εκπαίδευση:

- κατά μέσο όρο, μόνο ένα στα δύο παιδιά των Ρομά που συμμετείχαν στην έρευνα φοιτούν σε νηπιαγωγεία ή παιδικούς σταθμούς

- κατά την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με εξαίρεση τη Βουλγαρία, την Ελλάδα και τη Ρουμανία, εννέα στα δέκα παιδιά των Ρομά ηλικίας μεταξύ 7 και 15 ετών εμφανίζονται να παρακολουθούν σχολείο
- η συμμετοχή στην εκπαίδευση μειώνεται σημαντικά μετά την υποχρεωτική φοίτηση: μόλις το 15% των νέων Ρομά ολοκληρώνουν δευτεροβάθμια γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση.

Στην απασχόληση:

- κατά μέσο όρο, λιγότεροι από ένας στους τρεις Ρομά εμφανίζονται να απασχολούνται σε αμειβόμενη εργασία
- ένας στους τρεις μεταξύ των συμμετεχόντων Ρομά δήλωσε άνεργος
- άλλοι δήλωσαν απασχολούμενοι με οικιακά, συνταξιούχοι, μη δυνάμενοι να εργαστούν ή αυτοαπασχολούμενοι

Στην υγεία:

- ένας στους τρεις συμμετέχοντες Ρομά ηλικίας μεταξύ 35 και 54 ετών ανέφερε προβλήματα υγείας τα οποία περιορίζουν τις καθημερινές δραστηριότητές τους
- κατά μέσο όρο, περίπου το 20% των συμμετεχόντων Ρομά δεν καλύπτεται ή αγνοεί εάν καλύπτεται από ιατρική ασφάλιση.

Στη στέγαση:

- κατά μέσο όρο, στα νοικοκυριά των Ρομά που συμμετείχαν στις έρευνες, περισσότερο από δύο άτομα εμφανίζονται να ζουν στο ίδιο δωμάτιο
- περίπου το 45% των Ρομά ζει σε νοικοκυριά που δεν διαθέτουν τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες βασικές οικιακές ανέσεις: εσωτερική κουζίνα, εσωτερική τουαλέτα, εσωτερικό ντους ή μπανιέρα και ηλεκτρικό ρεύμα.

Φτώχεια:

- κατά μέσο όρο, το 90% περίπου των συμμετεχόντων Ρομά ζει σε νοικοκυριά με εισόδημα κατ' αντιστοιχία χαμηλότερο από το εθνικό όριο της φτώχειας
- κατά μέσο όρο, το 40% περίπου των Ρομά ζει σε νοικοκυριά, κάποιο μέλος των οποίων χρειάστηκε να κοιμηθεί νηστικό τουλάχιστον μία φορά τον τελευταίο μήνα λόγω αδυναμίας αγοράς τροφίμων.

Διακρίσεις και επίγνωση δικαιωμάτων:

- περίπου το ήμισυ των Ρομά που συμμετείχαν στις έρευνες δήλωσε ότι αντιμετώπισε διακρίσεις κατά τη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών λόγω της εθνοτικής καταγωγής τους
- περίπου το 40% των συμμετεχόντων Ρομά έχουν γνώση νόμων που απαγορεύουν τις διακρίσεις σε βάρος ανθρώπων μειονοτικής εθνοτικής καταγωγής στην εργασία.

Με ποιον τρόπο μπορούν τα αποτελέσματα των ερευνών να χρησιμεύσουν στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής;

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα συγκεκριμένα στοιχεία καθώς αυτά αναδεικνύουν σημαντικούς προβληματισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την περαιτέρω ανάπτυξη, εφαρμογή και παρακολούθηση των εθνικών στρατηγικών και σχεδίων δράσης για την ενσωμάτωση των Ρομά.

- Δίδεται προσοχή στη συμμετοχή των παιδιών των Ρομά στην σχολική εκπαίδευση; Εστιάζουν επαρκώς στη μετάβαση από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση; Λαμβάνουν υπόψη τα ποσοστά ολοκλήρωσης της σχολικής εκπαίδευσης για τα παιδιά των Ρομά στο σύνολο των βαθμίδων της εκπαίδευσης – ιδίως δε σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση πληθυσμών Ρομά;
- Για την αντιμετώπιση της ανεργίας μεταξύ των Ρομά δίδεται προσοχή στο μορφωτικό επίπεδο και στις δεξιότητές τους; Αντιμετωπίζει η παρεχόμενη τεχνική κατάρτιση τα συγκεκριμένα κενά;
- Λαμβάνονται υπόψη εκείνα τα θέματα στέγασης, όπου οι ανάγκες των Ρομά είναι περισσότερο κρίσιμες, όπως η ύπαρξη επαρκούς χώρου διαβίωσης και η πρόσβαση σε βασική υποδομή (εσωτερική κουζίνα, εσωτερική τουαλέτα, εσωτερικό ντους ή μπανιέρα και ηλεκτρικό ρεύμα);
- Δίδεται προσοχή στη βελτίωση της κατάστασης της υγείας των Ρομά και στη διασφάλιση ίσης πρόσβασης στην ιατρική ασφάλιση;
- Αντιμετωπίζεται η φτώχεια σφαιρικά, με «συγκεκριμένη αλλά όχι αποκλειστική» στόχευση των Ρομά και λαμβανομένων υπόψη των αναγκών τόσο των Ρομά όσο και των μη Ρομά;
- Δίδεται γενικά προσοχή στην ανάγκη καταπολέμησης των διακρίσεων και του ρατσισμού κατά των Ρομά, όπως και στη βελτίωση της ίσης πρόσβασης σε υπηρεσίες εκπαίδευσης, απασχόλησης, στέγασης και υγείας;
- Είναι οι μηχανισμοί για την καταπολέμηση των διακρίσεων, την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και την αποκατάσταση ενσωματωμένοι έτσι ώστε να διασφαλίζουν ένα περιβάλλον στο οποίο οι άνθρωποι να αισθάνονται ελεύθεροι να καταγγέλλουν περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης και παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων;

Για να περιοριστεί το χάσμα που καταγράφεται μεταξύ της κατάστασης των Ρομά και εκείνης των μη Ρομά, οι εθνικές στρατηγικές πρέπει να εφαρμοστούν αποτελεσματικά. Για να μπορούμε, δε, να καταγράφουμε την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών και την πρόοδο που παρατηρείται, πρέπει να αναπτύξουμε ισχυρά εργαλεία ελέγχου.

Η μελλοντική πορεία

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων θα επαναλάβει αυτή την έρευνα δύο φορές, μία στο μέσο και μία στο τέλος της διαδικασίας Ευρώπη 2020, παρέχοντας αξιόπιστα συγκριτικά δεδομένα τα οποία θα βοηθήσουν τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ στην αποτίμηση της προόδου που θα έχει συντελεστεί. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου αυτής, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων θα συνεργάζεται με τα κράτη μέλη και άλλους βασικούς φορείς με σκοπό την ανάπτυξη μεθόδων καταγραφής στοιχείων βάσει των οποίων μπορεί να προκύψει μια συγκριτική ανάλυση της κατάστασης των Ρομά σε ολόκληρη την ΕΕ.

Περισσότερες πληροφορίες:

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκεφθούν τον δικτυακό τόπο του Οργανισμού στη διεύθυνση:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm